אלו נערות פרק שלישי כתובות לה.

מאי לאו אסון ממש לא דין אסון איכא דאמרי איתיביה רבי יוחנן לר"ל [1]ולא יהיה אסון ענוש יענש מאי לאו דין אסון לא אסון ממש אמר רבא ומי איכא למ"ד חייבי מיתות שוגגין חייבים והא תנא [6]דבי חזקיה [8]מכה אדם ומכה בהמה מה מכה בהמה לא חילקת בו בין בשוגג בין במזיד בין מתכוין לשאין מתכוין בין דרך ירידה לדרך עלייה לפוטרו ממון אלא לחייבו ממון אף מכה אדם לא תחלוק בו בין בשוגג בין במזיד בין מתכוין לשאין מתכוין בין דרך ירידה לדרך עלייה לחייבו ממון אלא לפוטרו ממון אלא כי אתא רבין אמר [2]חייבי מיתות שוגגין כולי עלמא לא פליגי דפטורין כי פליגי בחייבי מלקות שוגגין ודבר אחר [2]רבי יוחנן אמר חייב חייבי מיתות איתקוש חייבי מלקות לא איתקוש ריש לקיש אמר פטור בפירוש ריבתה תורה חייבי מלקות כחייבי מיתות היכן ריבתה תורה [3]אמר אביי אתיא [2]רשע [3]רשע רבא אמר אתיא מכה מכה אמר ליה רב פפא לרבא [3]הי מכה אילימא [4]ומכה בהמה ישלמנה ומכה אדם יומת האי בקטלא כתיב אלא האי מכה [5]מכה נפש בהמה ישלמנה נפש תחת נפש וסמיך ליה [6]ואיש כי יתן מום בעמיתו [7][כאשר עשה כן יעשה לו] והאי לאו מכה היא אנן הכאה הכאה קאמרינן והא כי כתיב בחובל בחבירו הוא דכתיב וחובל בחבירו בר תשלומין הוא אם אינו ענין להכאה שיש בה שוה פרוטה [7]תנהו ענין להכאה שאין בה שוה פרוטה

מאי לאו אסון ממש. אם לא מתה האשה יענש הנוגף כדמי ולדות הא אם מתה לא יענש ואפ"י לא התרו בו וקשיא לר' יוחנן: **לא דין אסון.** הכי קאמר קרא אם אין משפט מות לנוגף כגון שלא מתה האשה או מתה ולא התרו בו ענוש יענש: **מכה אדם ומכה בהמה.** מכה בהמה ישלמנה ומכה אדם לא ישלם אלא יומת הקיש פטור ממון לחייב אף מכה אדם אין לך בו חילוק [1]לפטור. מכה בהמה לעולם חייב דאמרי' בב"ק (דף כו:) פלג תחת פלג[2] לחייב על השוגג כמזיד ואונס כרצון: **שאין מתכוין.** אין בו חיוב מיתה בלבד: **דרך עלייה.** שהכהו בהנהתה ידו או שהתכו בחרבו מלמטה למעלה: **כין דרך ירידה לדרך עלייה.** משום דגבי גלות דהורג בשוגג איכא חילוק בין דרך ירידה לדרך עלייה כדאמרי' במכות (דף ז:) כל שבדרך ירידתו גולה דכתיב[3] ויפל עליו עד שיפול בדרך עפילה: **כולי עלמא לא פליגי דפטור.** מדתנא דבי חזקיה: **חייבי מיתות איתקוש.** למכה בהמה: **אתיא רשע רשע.** נאמר בחייבי מיתות דאשר הוא רשע למות ונאמר בחייבי מלקות והיה אם כן הכתוב הרשע: **רבא אמר אתיא מכה מכה.** דמלקות נמי איתקוש למכה בהמה ולא מגזרה שוה דחייבי מיתות ילפינן: **ואיש כי יתן מום בעמיתו כאשר עשה כן יעשה לו.** והאי יעשה לו מלקות קאמר. ולקמן פריך והא מוכל בתחילה בתשלומין ולא מלקות: **והאי.** מלקות נמי אתיא מכה מכה דקאמר רבא: **הכאה הכאה קאמרינן.** ומוסיף ע"י הכאה הוא נתן: **וחובל בחבירו בר תשלומין הוא.** והיכי מוקמת ליה את במלקות ופטור ממון: **אם אינו ענין.** האי קרא: **להכאה שיש בה שוה פרוטה.** ולתשלומין דהא מקרא דבתריה ילפינן דכתיב ביה כן יתן בו דבר הנתן מיד ליד: **הנהו ענין.** להאי כן יעשה לו: **להכאה שאין בה שוה פרוטה.** ולמלקות ואיתקיש למכה בהמה שלא תחלוק בו:

סוף

מאי [5]**לאו אסון ממש.** אע"ג דסיפיה דקרא דאם אסון יהיה ע"כ היינו דין אסון כדכתיב ונתת נפש וגו' מ"מ לא יהיה אסון הוה משמע ליה אסון ממש אי נמי אם אסון נמי בעי למימר דהוי אסון ממש ודרים ונתת נפש וגו' היינו ממון: **ומי איכא למאן דאמר חייבי מיתות שוגגין חייבין והא תנא דבי חזקיה וכו'.** וא"ת והא אמרינן בפ' הנסרפין (סנהדרין עט: ופס) תנא דבי חזקיה מפקא מדרכי ומפקא מדרכנן אלמא פליגי תנאי אתנא דבי חזקיה וי"ל דלענין ממון אחר לית להו לבולהו היקישא דתנא דבי חזקיה ולא פליגי עליה [6]אלא במאי דקתני בין מתכוין לשאינו מתכוין דמשמע בין מתכוין להרוג אלא אם כן אין מתכוין להורגה אלא להרוג את מכרו והרגה דבכל ענין פטור מדמי האשה לענין ממון אחר כבר תנא דלא תמלוק בין שוגג בין מזיד והיינו דמפקא מדרכי ומדרכנן דלר' נתכוין להרוג את זה והרג את זה חייב ממון ולרבנן חייב מיתה ולתנא דבי חזקיה פטור ממיתה וממון אבל קשה לרבינו יצחק דבריס המתקנין (שם פד:) אמרינן הניחא למאן דאית ליה דתנא דבי חזקיה אבל למאן דלית ליה כו' משמע דאיכא תנא דפליג ואומר רבינו יצחק דהיינו רבי חנא מדרומא דאיתי מתניתא בידיה דאמרינן בפרק שור שנגח ארבעה וחמשה (ב"ק מב. ופס) דשני אנשים כי נתכוונו זה לזה אע"פ שיש אסון באשה יעבוד כדמי ולדות אלמא לית ליה היקישא דבין שוגג למזיד והא דקאמר מי איכא למאן דאמר כו' היינו משום דתנא דבי חזקיה עיקר שהיה שונה ברייתות של רבי חייא שהיה אבוי כדמוכח בסוף פרק הבא על יבמתו (יבמות סה:) והן עיקר ומותבינן מיומא מיינהו ולרבא"ל נראה דמשום הכי קא פריך ליה מתנא דבי חזקיה משום דרבי יוחנן מוקי מתניתין (לעיל לב:) בשלא התרו בו וקתני סיפא דחייבי מיתות פטורין מ"מ כ"כ מתני' סברה דחייבי מיתות שוגגין פטורין דאי סיפא מיירי בשהתרו בו ליפלוג בחייבי מלקות גופייהו והוה מצי למיפרך ממתני' אלא דלא מצי למיפרך אלא מדיוקא ולהכי פריך ליה מתנא דבי חזקיה ואמתניתין סמיך ולפי זה מצינן למימר דמפקא מדרכי ורבנן בכולה מילתא ועוד אומר רשב"א דר' שמעאל בנו של רבי יוחנן כן ברוקה לקמן בפירקין (דף ט:) [7]הוא תנא דלית ליה דתנא דבי חזקיה ולריך לומר דלתנא דבי חזקיה לא יהיה אסון היינו אסון ממש וקרא דאם אסון יהיה היינו דין אסון כגון שנתכוין לאשה דאם לא נתכוין לה פטור ממיתה וממון לתנא דבי חזקיה מ"נ לא קאי קרא דאסון באשה אלא אלא אחכרו שנתכוין לו ולא מיירי קרא שנתכוין להרוג את זה והרג את זה ובפ' הנסרפין דדייק לר"ש דפטר נתכוין להרוג את זה והרג את זה היכי מפרש קראי הוה מצי למימר כדפרישית אלא אליבא דר"א דאמר קראי בנתכוין להרוג את זה והרג את זה דייק: **אף** [8]**מכה אדם** [9]**לא תחלוק בו בו'.** וקרא דלא יהיה אסון דאשמעינן דלא יעלם דמי ולדות בהדי מיתה והא נמי דדרשינן בשילהי פרק כיצד הרגל (ב"ק כו.) עליו ולא על האדם דלא תשקול מיניה ממונא ותקטליה על הרליחה לאוד וקרא דלא מקמו דדרשינן מיניה דלא תשקול ממונא מיניה ונפטריה אלטריכו כולהו דלא מצי למילף מהיקישא דתנא דבי חזקיה כדפירש בקונטרס לקמן (דף לח.) דממכה בהמה לא מצי למילף פטור ממון דאדרבה חיוב היה לו למילף דמכה בהמה חייב אף מכה אדם כל כולהו והכי ילפינן מה מכה בהמה לא חלקת בה שכתוב בו דהיינו חיוב דבכל ענין חייב אף מכה אדם כל עניני פטור ממון שכתוב בו לא תחלוק בין שוגג בין מזיד ובין דרך עלייה לדרך ירידה ושוגג למזיד היינו ממון אחר בהדי מיתה ודרך עלייה וירידה בכל ענין לא תשקול ממונא מיניה ונפטריה דדאמרינן לקמן ומתכוין לשאין מתכוין לענין דמי האשה. **רבא אמר אתיא מכה מכה.** תימה לרבא לית ליה הכא גזרה שוה דרשע רשע וכן ר' יוחנן ולקמן (דף ט.) נמי מצלכינן חד קרא למיתה וממון וחד למלקות וממון ולא ילפינן מלקות וממון ממיתה וממון בגזרה שוה דרשע רשע ומתמה דהש"ס דרים ליה בפ"ק דמכות (דף ה:) גבי אין עדים זוממין נהרגין עד שיגמר הדין על פיהן דאמרינן חייבי מלקות מנין אתיא רשע רשע וכריתה נמי אימא בר"פ אחד דיני ממונות (סנהדרין נג: ופס) גבי דיני נפשות ממזירין נזכות אבל לא לחובה דאמרינן חייבי מלקות מנין אתיא רשע רשע תניא נמי הכי כו' ור' יהודה נמי דרים ליה בהמוכל (ב"ק פו: ופס) גבי וכן היה ר"י פוטרו פירוש את הסומא ממייבי גליות וממייבי מלקות וממייבי מיתות ב"ד וגמר התם חייבי מיתות ב"ד מרומא רומא וחייבי מלקות אתיא רשע רשע וכבנן דפליגי עליה התם לאו משום דלית להו רשע רשע אלא משום דממייבי ליה כחייבי מיתות ב"ד וי"ל דבבא ור' יוחנן אית להו [8]בב"מ גז"ש דרשע רשע בדבר שהוא בגוף המלקות אבל הכא לענין פטור ממון שהוא עם המלקות וכן לקמן לא ילפינן רשע רשע וטעמא משום דקרא מוכח דרשע כתיב לענין מלקות והיה אם כן הכתוב הרשע והא דדרים מכה מכה משום דמכה גבי תשלומין כתיב שנאמר מכה בהמה ישלמנה ואבי אית ליה גזרה שוה דרשע רשע בכ"מ וסוגיא דלקמן כרבא ולא כאבי ואבי מוקי קרא במיתה ומלקות כר"מ דלמלקות וממון לא צריך קרא דאתיא רשע רשע ואם תאמר ר' יוחנן אמאי לא דרים מכה מכה הא בריתא היא ברים החובל (שם פג: ופס) וי"ל דסבר כאידך תנאי דהתם דלא דרשי מכה מכה אלא ילפי מאידך קראי דלאו עין תחת עין ממש: **וכתיב** ואיש כי יתן טום וגו'. אית דגרסי ומסיק ליה ולא מגזרה שוה ילף אלא מסמוכין וכן משמע קצת מדשביק קרא דמכה בהמה ישלמנה ונקיט קרא אחרינא ומיהו מדפריך ברים החובל (שם פג:) מאי חזית דילפת ממכה בהמה נילף ממכה אדם משמע דגזרה שוה הוא והא דהדר ביה מקרא קמא משום דאיכא דאמר ולאחויי כי יתן מום בעמיתו הדר ביה נמי ממכה בהמה ישלמנה ומייתי מכה נפש בהמה דסמיך ליה אי נמי משום דאיכא דאמר דקרא קמא לכתנא דבי חזקיה ולמאן דלית ליה נמי איצטריך מה מכה בהמה לרפואה פטור אף מכה אדם כו' דלאמרינן ברים המתקנין (סנהדרין פד: ופס):

אם

מסורת הש"ס

א) לקמן לח. כ"ק לה. סנהדרין עט: פד:. ב) [סנהדרין י. ופ"ג]. ג) כ"ק פג:. ד) [רש"ן]. ה) פ"ש [פעור. רש"ל. ו) פ"א לחיוב. רש"ל. ז) [שמות כא]. ח) [במדבר לה]. ט) [ושמות דדרכי עונתת ונו' ממון ורמנן דדבי נפש ממש ולכבי לא מצי לאוקמי הקישא לאין מתכוין אבל לענין שוגג ומזיד טולהו לית להו הקישא. ת"ר]. י) [ועיין לקמן תוס' לח. ד"ה אבל סוכא]. כ) וכפ' קמא דסנהדרין דקאמר מ"ש דר' ישמעאל דאמר מלקות כב"ג אבל אמר אתיא רשע רשע רבא אמר מלקות אחת מיתה עומדת לא משום דלית ליה כי אלא משום דא"ל כדאמר בפ"ק דמכות גבי ואין משלשין במכות ובגבי מזהירים לוקות לא כעי למימר דתתם מיתה עומדת דשמא נמיתה דוקא משום דכתיב ושפטו העדה והצילו. ת"י עה"ג.

תורה אור השלם

1. וכי יריבו אנשים ונגפו אשה הרה וילדה ולא יהיה אסון ענוש יענש כאשר ישית עליו בעל האשה ונתן בפללים: שמות כא כב
2. ולא תקחו כפר לנפש רצח אשר הוא רשע למות כי מות יומת:
במדבר לה לא
3. והיה אם בן הבות הרשע והפילו השפט והכהו לפניו כדי רשעתו במספר: דברים כה ב
4. ומכה בהמה ישלמנה ומכה אדם יומת:
ויקרא כד כא
5. ומכה נפש בהמה ישלמנה נפש תחת נפש: ויקרא כד יח
6. ואיש כי יתן מום בעמיתו כאשר עשה כן יעשה לו: ויקרא כד יט

גליון הש"ס

תוס' ד"ה וכי איכא וכו' א"ב מ"מ מ"ר מברה. נעין זה בכ"מ דף ח ע"ב תוס' ד"ה מנהיג לאוקיי:

מוסף רש"י

והא תני דבי חזקיה מכה אדם ומכה בהמה וגו'. ולא לקמן לח ב. האי בקטלא כתיב. ומשלומין אין שם (ב"ק פו:). הכאה הכאה קאמרינן. אע"ג דקראי לא דמי נמרינן גזרה שוה כדתני דבי ר' ישמעאל וכב הכהן יכה הכהן. ומכה אדם דקתני הכי הכאה הוא דקאמר ומכי יתן מום נמר. דרים ע"י הכאה בא (שם).

עין משפט נר מצוה

מ א ב מי' פ"ט מהל' נערה בתולה הל' יג ופ"ד מהל' מוכל הל' ז סמג עשין ס טוש"ע מ"מ סי' תכג סעיף ד:
מא ג מי' פ"ט מהל' נערה בתולה הל' יח ופ"ג מהל' גניבה הל' ח סמג עשין נד:
מב ד מי' פ"ד מהל' מוכל הל' ט ופ"ה הל' ג סמג עשין ע טוש"ע מ"מ סי' תכ סעי' כ:

תוספות רי"ד

א"ר ומי איכא למ"ד חייבי מיתות שוגגין חייבין והתנא דבי חזקי' מכה אדם ומכה בהמה מה מכה בהמה לא חולקת בה בין בשוגג בין במזיד בין מתכוין לאינו מתכוין בין דרך ירידה לדרך עלייה לפוטרו ממון אלא לחייבו ממון אף מכה אדם לא חולקת בו בין שוגג למזיד בין מתכוין לא"מ בין דרך ירידה לר"ע לחייבו ממון אלא לפוטרו ממון. פי' המורה (מכה אדם) מכה בהמה ישלמנה ומכה אדם לא ישלם אלא יומת הקיש פטור ממון דמכה אדם לחייב ממון דמכה בהמה. מה מכה בהמה אין לך בו חילוק לפטור מלשלם דאדם מועד לעולם בין ער ובין ישן בין שוגג בין מזיד אף מכה אדם אין לך בו חילוק לחייבא ומכה בהמה לעולם חייב דאמרי' בב"ק פצע תחת פצע לחייב השוגג כמזיד ואונס כרצון פי' שאין מתכוין אין בו חיוב מיתה באדם פי' דרך עלי' שהכהו בהנבהת ידו או בחרבו ממטה למעלה פי' בין דרך עליה וכו' משום דגבי גלות דהורג בשוגג איכא חילוק בין דרך ירידה לדרך עלייה. כדאמרי' בפ' מכות כל שבדרך ירידתו גולה דכתיב ויפל עליו עד שיפול בדרך נפילה: אלא כי אתא רבין אמר ת"מ שוגגין דב"ע לא פליגי דפטורי פי' מדתנא דבי חזקי' כי פליגי בחייבי מלקות שוגגים וד"א ר"י אמר חייבי מיתות איתקוש [חייבי מלקות לא איתקוש] ור"ל אמר פטור בפירוש ריבתה תורה חייבי מלקות כחייבי מיתות היכן ריבתה אביי אמר רשע רשע פי' נאמר בחייבי מיתות אשר הוא רשע למות ונאמר בת"מ והי' אם בן הכות הרשע. רבא אמר אתיא מכה מכה פי' דחייבי מלקות נמי איתקש למכה בהמה ולא מג"ש דת"מ ילפינן וקי"ל כרי"י:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com